

מורשת קרב מנקודת מבט אישית

במשך יותר מ־30 שנה השתתף תא"ל אמציה חן בעשרות פעולות ומבצעים והפיק מהם לקחים רבים שנותרו רלוונטיים גם היום. תא"ל חן, שמטיל ספק ביעילות של הפקת הלקחים בצה"ל, בחר בבמה הזאת כדי לפרסם את לקחיו

תא"ל (מיל') אמציה חן (פצי)

איגרת למפקד (בדרגות סג"ם-סא"ל)

פעמים רבות נאמר כי "הניסיון הוא אבי החוכמה". אלא שאצלנו מתברר כי חשיבותו מתבטלת בפניו של מיתוס שקרי, מסד לחמדנות אישית ולחובבנות הגובלת בחוסר אחריות.

ברי לי כי כישוריהם האישיים גבוהים בהרבה משלנו, האמצעים שבידיכם עולים בכמותם ובאיכותם על אלה שהיו בידינו, ואף-על-פי-כן ביטחונה של ישראל מידרדר בהתמדה.

המצב הזה, העומד בסתירה ליכולתכם העדיפה, אינו עומד במבחן ההיגיון ומעיד על היותכם שבויים של מיתוס מעוות הבולם את יכולת ההבחנה בין הרצוי והאפשרי לבין האין ברירה.

בעברי הייתי כמוכם, בן ערובה למיתוסים, ולעיתים גם משתתף פעיל ביצירתם. זאת עד שהצלחתי לקרוע חריץ במארג השקרי לראות דרכו את

המציאות לאמיתה ולהתמודד איתה כמיטב יכולתי.

אמר מי שאמר כי "זולת הניצחון במלחמה אין מעשה חשוב וחיוני כמו הפקת לקחים אחריה". ולא בכדי. רק הצלת חיי חיילים במלחמה הבאה ומניעת הישנותם של קלקולי קודמתה באמצעות הפקת לקחיה אמורות להיחשב תמורה הולמת למחירי העתק בדמים ובדם ששולמו במלואם במלחמה שהסתיימה.

אך אם תעמיקו חקר אך במעט יתחוויר לכם כי הפקת הלקחים אצלנו היא עובדה. כלומר, ספק אם לשיטות ולהחלטות המקובלות יש בסיס עובדתי. נסו, למשל, לאתר את לקחי צה"ל במלחמת ששת הימים, את לקחי ההתשה מקו בר-לב, את הלקחים מחיסול הטרור בעזה ב־1972, את הלקחים מהמלחמה הארוכה ביום הכיפורים ב־1973 ואת לקחי מלחמת שלום הגליל. נסו ולא תצליחו, וזאת

בעבר מפקד סירת
שקד, לוחם, יזם
וחוקר

מסיבה מאוד פשוטה: לא הופקו לקחים ממלחמת ששת הימים. צה"ל גם מעולם לא חקר את מלחמת ההתשה, ולכן לא הפיק ממנה לקחים, ואילו חיסול הטרור בעזה ב־1972 נפל קורבן למבחן התוצאה, המונע בחינה של נסיבות השגתה.

ממלחמת יום הכיפורים הופקו כביכול לקחים, אך אלה היו ברובם לא יותר מאשר גיבוב של ויכוחים בין מפקדים. ענף היסטוריה אומנם חיבר סיכום רשמי של המלחמה, אולם

הסיכום הזה עדיין ממתין לפרסום, אף שחלפו יותר מ־32 שנים מאז אוקטובר 1973. את לקחי מלחמת שלום הגליל לא תמצאו, משום שנגנזו בפקודה.

מהעובדות האלה ניתן ללמוד שההחלטות בעניין תורת הקרב, בניין הכוח והכשרתו באימונים – שהן הבסיס לפעילות היום-יומית של צה"ל – מבוססות רובן ככולן על תחושות בטן

ועל מיתוסים ורק על מעט מאוד עובדות.

להלן אציג כמה אירועי קרב שבהם זכיתי להשתתף, ושמהם הפקתי לקחים רבים, האגורים אצלי מאז בראש בלי שיביאו תועלת לאיש. אני מתנצל מראש אם חס וחלילה ייווצר הרושם שמטרתי בהעלאת סיפורי הקרבות היא להאדיר את עצמי. ההפך הוא הנכון.

בזכות ההישענות על מורשת הקרב ועל לקחי פועלו של גיבור ילדותי, סרן ירמי בורדנוב ז"ל, הצלחתי לבצע משימה מעברה המערבי של תעלת סואץ (מבצע "סרג'נט"), ומאז בוער בעצמותיי נושא הלקחים. לפיכך יובן שהעניין האישי בטל בשישים מול המסקנות שהיו רלוונטיות לעת ההיא, והיום יותר מתמיד.

חידוש של סג"ם: החדרת סיורי לילה (לגילוי חדירות) לתו"ל צה"ל

ב־1962, לאחר שסיימתי קורס קצינים, הוצבתי לבקשתי בסיירת שקד, שעל-פי הסיפורים הייתה בה פעילות מבצעית ממשית – חלופה לחוסר הפעילות (בעת ההיא) בצנחנים.

ההחלטות בעניין תורת הקרב,
בניין הכוח והכשרתו באימונים
מבוססות רובן ככולן על
תחושות בטן ועל מיתוסים
ורק על מעט מאוד עובדות

עמוס ירקוני העביר את ניסיונו הרב לפקודיו בעת סיורים בשטח, בשיחות נפש סביב המדורה ובתדריכים, והכול ללא התנשאות ובסבלנות אין קץ

השם שקד היה ראשי תיבות של "שומרי קו דרום", ופעילותה אכן התמקדה בדרום הארץ. היא ביצעה מדי יום סיורים ממונעים קבועים בשלוש גזרות, ובשלוש גזרות אחרות היא ביצעה סיורים מדי פעם.

הגזרות שבהן התקיימו הסיורים הקבועים התחלקו לגזרה צפונית, גזרה מרכזית וגזרה דרומית. הגזרה הצפונית

השתרעה מצומת סעד ועד אשקלון וכללה את קיבוץ ארז ואת חולות זיקים. הגזרה המרכזית השתרעה מצומת סעד דרומה, עד כרם-שלום, וכללה את צומת מגן. הגזרה הדרומית השתרעה מכרם-שלום לאורך הגבול עם מצרים עד באר-מילכה שממערב לניצנה. שלוש הגזרות האחרות, שבהן בוצעו הסיורים מעת לעת, השלימו את הסיורים בשתי הצלעות במשולש הנגב.

מפקד היחידה שקיבל אותי לסיירת, סרן (לימים סא"ל) עמוס ירקוני ז"ל, היה לאגדה בזכות

היותו גשש מצטיין, לוחם עז נפש, מפקד מוכשר ואדם יוצא מהכלל. את ניסיונו הרב העביר לפקודיו בעת סיורים בשטח, בשיחות נפש סביב המדורה ובתדריכים, והכול ללא התנשאות ובסבלנות אין קץ.

הסיורים בשלוש הגזרות התחילו עם עלות השחר, כשאור השמש איפשר לזהות חדירה ולקיים מרדף בעקבות החודרים. באחד הימים, לאחר שחזרתי לבסיס מסיור בגזרה הצפונית, עילעלתי ביומן המבצעים כדי להעביר את הזמן. לפתע, תוך קריאת דיווח על חדירה ועל עוד חדירה, הבזיקה במוחי ההכרה שכל החדירות מתבצעות באמצע החודש

באחד הימים, לאחר שחזרתי לבסיס מסיור בגזרה הצפונית, עילעלתי ביומן המבצעים כדי להעביר את הזמן. לפתע, תוך קריאת דיווח על חדירה ועל עוד חדירה, הבזיקה במוחי ההכרה שכל החדירות מתבצעות באמצע החודש (כשהירח מלא), ושכל נקודות הכניסה הן גם נקודות היציאה מישראל

(כשהירח מלא), ושכל נקודות הכניסה הן גם נקודות היציאה מישראל. החדירות היו בעיקר בחולות זיקים, והחודרים נעו לעבר אשקלון ויישובי הסביבה, כך שברוב המקרים הם היו מספיקים לבצע את זממם ולחזור עוד באותו הלילה. מאחר שהשטח היה כסדין שכולו דיונות חול, והחדירות בוצעו בימים של ירח מלא, גיבשתי בהרף עין רעיון מבצעי לסיכולן.

עיקרו של הרעיון הזה: ללכת מנחל חנון (במקום שבו נמצא כיום היישוב נתיבי-העשרה) מערבה עד הים, בהנחה כי ניתן יהיה לזהות עקבות בזכות רכות החול ואור הירח, להניח מארב בנקודת החדירה ולפגוע במסתננים בעת חזרתם.

נכנסתי נסער לחדר המפקד, ושם הצגתי לעמוס את התמונה ואת הרעיון המבצעי. ידועה האמרה של חז"ל שלפיה "בכול אדם מתקנא - חוץ מבנו ותלמידו" (סנהדרין ק"ה, ב'). ואכן עמוס אימץ ללא היסוס את

ההצעה שהעליתי. כעבור שבוע, באמצע החודש (העברי), יצאו לראשונה בתולדות צה"ל לוחמי סיירת שקד לסיור לילה רגלי כדי לאתר עקבות.

לימים, לאחר פעמיים שבהם חוסלו החודרים, שופרה השיטה מהליכה רגלית לתנועה ממונעת בתוואי הזרימה של נחל שקמה, ופנסי רכב שימשו חלופה לאור הירח. משם אומצה השיטה בכל הגזרות של פיקוד הדרום. כעבור שישה חודשים פסקו החדירות מרצועת עזה, והשקט חזר אל יישובי הנגב המערבי.

לאחר שלוש שנות שקט התחיל ארגון הפת"ח לשלוח

לאחר פעמיים שבהם חוסלו החודרים, שופרה השיטה מהליכה רגלית לתנועה ממונעת בתוואי הזרימה של נחל שקמה, ופנסי רכב שימשו חלופה לאור הירח. משם אומצה השיטה בכל הגזרות של פיקוד הדרום. כעבור שישה חודשים פסקו החדירות מרצועת עזה, והשקט חזר אל יישובי הנגב המערבי

למקלע 0.3 וכן מתקונים נוספים שהפכו את הקומנדקר לרכב קרבי לכל דבר.

באותה העת פוצלה סיירת שקד לשני כוחות. האחד, בפיקודו של סרן אלי מלמד, הוצמד לחפ"ק של מפקד האוגדה, אריאל שרון, והאחר, בפיקודם של פואד (בנימין בן-אליעזר) ושל עמוס ירקוני (שהיו בשלבי חפיפה) הוצב תחת פיקודה של חטיבה 8 (בפיקודו של אלברט מנדלר ז"ל), שמשימתה הייתה למנוע פריצה של דיוויזיה 10 המצרית אל לב הנגב.

מבחינתי החלה המלחמה במכת אש של הארטילריה המצרית. מייד לאחר מכן הוטל עלינו – חמישה לוחמים על קומנדקר – לחדור לעומק השטח המצרי כדי לאסוף מודיעין.

אלא שבמקום לאסוף מודיעין רדפנו אחר כלי רכב של האויב כדי להשמידם לפי הכלל ש"כל המרבה הרי זה משובח". כעבור שלושה ימי לחימה, שהביאו את השחצנות ואת חוסר האחריות שלנו לשיא, קיבלתי תחת פיקודי ג'יפ תול"ר כדי לתצפת מהר הגון על מוצבי כונתילה. הגענו להר בשעת צהריים לוהטת, שבה האידוי המוגבר מקשה לזהות פרטים מרוחקים. מאחר שקינן

חוליות טרור אל לב הארץ – מה שהביא לאימוץ השיטה בפיקוד המרכז ובפיקוד הצפון.

הלכח

מעשה המלחמה דומה לתמונה המורכבת מאין-ספור נקודות הקשורות זו לזו ומשפיעות זו על זו. בין שלל הנקודות האלה תימצא תמיד אחת – לכל הפחות – הזקוקה לשיפור. גם אדם בודד יכול להביא לשיפורה של נקודה בודדת ויחד איתה לשיפורה של התמונה כולה.

אני ואפסי עוד: הקרב על מוצבי כונתילה במלחמת ששת הימים

שבעה ימים לפני פרוץ המלחמה התייצבתי כסגן במילואים במפקדת היחידה שחנתה בנחל חיון. הצטיידתי בנשק, בחגור ובכובע פלדה וקיבלתי תחת פיקודי צוות לוחמים וקומנדקר ארוך לקראת המלחמה שבפתח. מאחר שהקומנדקר יועד רק להובלת לוחמים, בניתי במסגריית הקיבוץ (חולדה) כנה

מעשה המלחמה דומה לתמונה המורכבת מאין-ספור נקודות הקשורות זו לזו ומשפיעות זו על זו. בין שלל הנקודות האלה תימצא תמיד אחת – לכל הפחות – הזקוקה לשיפור

פעולה מוצלחת שמקורה בטעות: הפשיטה על משטרת ביר-מזכור

בתחילת 1968 השתלט ארגון הפת"ח על צידו הירדני של אזור הערבה ומשם תיכנן והוציא אל הפועל פיגועים בשטח שבין דרום ים המלח לאילת. בסמוך לבאר-מנוחה (שם מצוי כיום אתר 101 של כושי רמון) עומדות שתי מצבות לזכרם של אלה שהלכו לפטרה ולא שבו משם. שתי המצבות האלה – האחת ליד גבעות לובן והאחרת (הצפונית) ליד מעלה פארן – היו יעד לפיגועי הפת"ח, שפעם אחר פעם הניח לידן מוקשים מסוגים שונים. נוסף על כך נהגו המחבלים מהפת"ח להניח מוקשים במקומות אחרים, לירות על כלי רכב שנעו באזור, והם אף ניסו לחדור לעין-יהב ולאילת.

בעקבות הפעולות האלה יזם פואד, שהיה אז מפקד שקד, הקמת כוח מבצעי מיוחד בשם שפיפון, שהורכב מטובי הלוחמים בסיירת. חודשיים קודם לכן חזרתי לשירות קבע לאחר חמש שנות אזרחות, ומוניתי למפקד היחידה החדשה. הייתי כנראה אמיץ במידה הנדרשת וגם נמרץ, אך חסר ניסיון.

לאחר אימונים מגוונים במתקני הצבא קיבל הכוח את משימתו הראשונה: הנחת מוקשים על שני צירים שהובילו למשטרת ביר-מזכור בפתחו של ואדי מוסה (שבו שוכנת העיר פטרה). המשטרה הזאת הייתה מעין קודקוד של משולש שיצרו שתי דרכים שמוצאם בציר הערבה הירדני (שהוא היום כביש סלול המתמשך במקביל לכביש הערבה שלנו).

מאחר שהמשטרה הייתה סמל שלטון ירדני, התכוונה ישראל לאותת באמצעות הפעולה הזאת כי מבחינתה ירדן היא האחראית לפיגועים היוצאים משטחה, ועליה לפעול למניעתם.

תוכנית הפעולה שהוכתבה לי קבעה שנבצע חדירה ממונעת באמצעות ארבעה ג'יפי סיור עד לציר הערבה הירדני, ומשם יתפצל הכוח: שני ג'יפים ינועו בכיוון דרום-מזרח עד לדרך הדרומית, ובמקביל ינועו שני הג'יפים האחרים כחמישה קילומטרים צפונה, ומשם ינועו לכיוון צפון-מזרח, עד שיגיעו לדרך הצפונית. עם הגעת הכוחות לדרך הדרומית ולדרך הצפונית הם נדרשו על-פי התוכנית למקש אותן.

ההכנות למבצע ארכו יומיים וכללו תצפית ארוכת טווח אל המשטרה, תכנונים ותרגולים. הכוונה הייתה לנוע בחושך מוחלט בשטח שכלל דיונות בלתי עבירות, ערוצי נחל ובולדרים אדירי ממדים. כדי שנגיע בדיוק לנקודת הפיצול החלטתי לנוע מזרחה כארבעה קילומטרים, משם לחתוך באופן חד דרומה, להיכנס לוואדי קנטרה ולנוע לאורכו עד למפגש שלו עם דרך הערבה ושם לפצל את הכוח.

ללא אמצעים לראיית לילה (זולת משקפת אינפרה-אדום שהורכבה על כתפי הנהג) יצאנו למשימה. היעד הראשון – ההגעה לפיצול – הושג לכאורה כמתוכנן. ירדנו לוואדי קנטרה, נסענו מזרחה וכעבור שני קילומטרים עצרתי ליד כמה קוליסים (סימנים של גלגלי רכב), שלא תאמו כלל את דרך הערבה, שאמורה הייתה להיות סלולה ורחבה. לאחר

בי החשש כי בפעילותנו בעורף נחמיץ את המלחמה, העליתי את קשיי הראייה כתירוץ וביקשתי מפואד שיאשר לנו להתקרב לכונתילה. פואד השיב בחיוב, אך הזהיר שכוחותינו עשויים עדיין להימצא על המוצב, משמע שעליי להקפיד שלא להסתבך בקרב עם יחידה צה"לית אחרת.

נסענו מערבה על פני מישור כונתילה, חצינו את ואדי ג'ירפי (חלקו המצרי של נחל פארן) ומשם טיפסנו במעלה הגבעות שעליהן נבנו מוצבי כונתילה. בתוך שעה ירדנו לערוץ הוואדי ומעלינו, בטווח של 700 מטר, הסתובבו מאות חיילים שנראו לי כמילואימניקים לכל דבר. מודע לאזהרתו של פואד כי אפשר שאלה כוחותינו, לא שעיתי לתחינתו של יובל דביר (לימים אל"ם) שחיילים מצרים לפנינו והמשכנו לנוע.

לאחר שחצינו את ערוץ הג'ירפי ובעוד אנו מטפסים במעלה הגבעה אל המוצב, נתקלנו בשדה מוקשים שנפרס בחזיתנו. בעוד אנו עוקפים אותו – בטווח של 50 מטר מהאויב – "נפל האסימון" בשני הצדדים ופתחנו באש זה על זה. המצרים ירו אש נק"ל ואש תותחים, ואנחנו ירינו ברובי FN ובתול"ר.

נתתי פקודה למפקד התול"ר לנתק מגע והוריתי לנהג הקומנדקר לרדת אל הוואדי בנסיעה איטית וזהירה, משום שחששתי שהמצבר יתנתק, והרכב יהפוך למטרה ניחת. תוך חילופי אש בינינו לחיילים המצרים זחלנו מטה, חצינו את הג'ירפי וניתקנו מגע. לאחר מכן חברתי לג'יפ התול"ר ודיווחתי לפואד על מה שהתרחש, תוך שאני מדגיש כי בכונתילה

לתקוף את המוצב מאגפו. אלא שמטח אש ארטילרית שירו המצרים ותשובתו השלילית של פואד הניעו אותי לבחור גבעה סמוכה כדי לתצפת על מה שמתרחש במוצב.

התברר כי רוחם של המצרים נשברה, וכעבור שעה קלה הם החלו לנוס מערבה. לעת בוקר, כאשר נכנסנו למתחם, היו מוצבי כונתילה נטושים מאדם.

כעבור שנים נודע לי (מפי אריק) כי במוצבי כונתילה חנתה חטיבת חי"ר ובה כאלף לוחמים בפיקודו של חסן עלי שעתיד היה להתמנות מאוחר יותר לשר הביטחון ולשר החוץ בממשלת מצרים.

מהקרב הפרטי שניהלנו אני וחיילי נגד מוצבי כונתילה הסקתי את הלקחים הבאים:

- אומץ לב המשולב בזלזול באויב עלול לגבות מחיר יקר, אלא אם ניחת במזל יוצא מהכלל. אולם הסתמכות תמידית על המזל היא הימור מסוכן על חיי חייליך. הללו אינם רכושך, אלא פיקדון יקר ערך שהופקד בידך.
- ועוד מסקנה ניתן להסיק מהקרב על מוצבי כונתילה: המיתוס שלפיו ניצחנו בזכות המקצוענות היה שקרי ומטעה. ההפך מזה הוא הנכון. ניצחנו בזכות הרבה אומץ ונחרצות. אולם בעוד שאלה הספיקו כדי להביס את האויב ב-1967, לא היה בהם כדי לקזז את העדר המקצוענות כפי שהשתקף במלחמת יום הכיפורים הארוכה. במילים אחרות: הישענות בלעדית על מבחן התוצאה מעלימה בידועין את הסיבות להשגתה ומונעת הפקת לקחי אמת אחריה.

אומץ לב המשולב בזלזול באויב עלול לגבות מחיר יקר, אלא אם ניחת במזל יוצא מהכלל

תוכנית הפעולה שהוכתבה לי קבעה שנבצע חדירה ממונעת באמצעות ארבעה גייסי סיור עד לציר הערבה הירדני, ומשם יתכצל הכוח

תנועה במעגלים תוך ירי מדויק למקורות האש. תוך כדי התנועה והאש שאל אותי האלוף (שייקה גביש) לפרש ההילולה המתחוללת. השבתי לו כי בטעות נכנסתי למשטרת ביר-מדכור, ושאנחנו עושים כמיטב יכולתנו כדי להשמיד את האויב. האלוף שאל אותי אם ביכולתי לנתק מגע ולצאת. לאחר שהשבתי לשאלה בחיוב, קיבלתי הוראה לנתק מגע, כלומר לצאת מהמשטרה ולחזור לשטחנו.

לאחר "סיבוב ניצחון" בחצר המשטרה ניתקנו מגע ונענו מערבה, תוך שאנו חוצים את דרך הערבה (האמיתית) הירדנית. בעוד אנו נעים לעבר הגבול, פנה אליי האלוף ושאל אותי אם ביכולתי לחזור ולבצע את המשימה המקורית. "אלוהים יברך אותך, שייקה גביש", מילמלתי (לאחר שהתייסרתי כל הדרך מהמשטרה על

הטעות שעשיתי ושבגללה לא ביצעתי את המשימה המקורית שהוטלה עליי) ולפני שיספיק להתחרט קפצתי על הצעתו כמוצא שלל רב.

הסתובבנו, עלינו על דרך הערבה, בנקודה המתוכננת חתכנו אל הציר הצפוני, הנחנו את המוקשים במקצועיות וחזרנו הביתה בשלום.

לפי דברי האלוף (בתחקיר) דיווחו הירדנים שהותקפו על-ידי שני גדודי חרמ"ש ישראלים, וכי בהתקפה נפגעו 33

דין ודברים עם עצמי ועם חבריי הגעתי למסקנה שדרך הערבה נמצאת לפנינו והמשכנו מזרחה. כעבור כרבע שעה הגענו לדרך סלולה ורחבה והשתכנעתי שזוהי דרך הערבה. לא בכדי נאמר כי "שומר פתאים השם". יתברר כי לשם יישום האמירה צריך להיות גם פתי וגם מאמין. הוריתי אפוא לסגני (בועז פיקלני) לנוע ימינה, לעבר ציר שהיה קיים רק בדמיוני. הבעיה הייתה שלמעשה עליתי על הציר הדרומי (שעליו אמור היה בועז לנוע) שהוביל אותנו היישר אל המשטרה.

לזכותי ייאמר – אם בכלל יש לי בפרשה הזאת זכות כלשהי – שבהתחלה התמשכה הדרך בכיוון צפון-צפון-מזרח. אולם בשלב מסוים פנתה הדרך יותר ויותר מזרחה, עד שניתן היה לזהות את רכסי ההרים. רק אז הבנתי שאנחנו נמצאים בשוגג על

התוואי הדרומי. עצרתי את כלי הרכב והבהרתי לחבריי את הבעיה שיצרתי ואת הנדרש לתיקונה, אך מתוך סקרנות החלטתי שננוע עוד כ-300 מטר ולאחר מכן נסוב על עקבותינו כדי להשלים את המשימה.

וכך, בעוד אנו נעים לקראת הנקודה שבה התכוונתי להסתובב, נשמעה לפתע נביחת כלב, ובעקבותיה נורו מטח אש ופצצות תאורה. לאור הפצצות התברר לנו שאנחנו בתוך חצר המשטרה. כמענה לאש האויב בחרתי בשיטה שכולה

למרות ההצלחה, שהייתה מעל ומעבר לצפוי, ראוי היה להתמקד דווקא בסיבות – הטובות והרעות – שהביאו לתוצאה

בעקבות פעילות המצרים, שכללה ירי יום-יומי כבד של אש נק"ל ושל אש ארטילרית בליווי כשיטות ואף פיצוץ אונייה בנמל אילת, הוחלט לצלוח את התעלה ולבצע כשיטה אלימה כדי להרתיע את המצרים

שלהם. עליך כמבצע להכיר במגבלה הזאת ולהוסיף מעט מתעוזה.

מבצע "סרג'נט" לצליחת מכשול מים (תעלת סואץ) במרס 1970: הצלחה בזכות מורשת קרב (לזכרו של סרן ירמי בורדנוב הי"ד)

לאחר שהוכרעו וגורשו מסיני במלחמת ששת הימים יכלו המצרים לפתוח במלחמת ההתשה רק בזכות העובדה שצה"ל פעל בטמטום ופרס את כוחותיו בצמוד לתעלת סואץ. פריסת המוצבים בטווח של כ-200 מטר מהאויב המצרי איפשרה לו – למרות תבוסתו הקשה זמן קצר לפני כן – להילחם בצה"ל כשווה מול שווה. הסיבה לכך הייתה שהמרחק המזערי בין הכוחות איפשר לאויב להביא לידי ביטוי – וביעילות – מסה של כלי נשק טקטיים (רובים, מקלעים, מרגמות 82

מ"מ ו-RPG) בלי לחשוש מכיבושים ישראליים נוספים. שיא הטמטום הוא ללא צל של ספק הקמתם של שלושה מוצבים מצפון לעיר קנטרה. כל השטח שממזרח למוצבים האלה ושמצפון למוצב הצפוני ביותר היה ביצה אחת גדולה,

מאנשיהם. כעבור יומיים דווח על רכב ירדני שעלה על מוקש בציר הצפוני. אצלנו איש לא נשרט. רק ביזבזנו דלק ותחמושת הרבה מעבר למה שתוכנן בתחילה. למרות ההצלחה, שהייתה מעל ומעבר לצפוי (העצמנו מאוד את איתנותי ההתרעה לשלטון הירדני), ראוי היה להתמקד דווקא בסיבות – הטובות והרעות – שהביאו לתוצאה:

■ הסיבה הראשונה הייתה התכנון שלפיו היה עלינו להגיע לנקודת המפגש בין ואדי קנטרה לציר הערבה. זה היה תכנון חסר כל היגיון, שכן שיטפונות החורף מעלימים דרכי עפר, גם אם טרחו לסלול אותם כהלכה. ■ הסיבה השנייה היא התנועה המעגלית בתוך חצר המשטרה. מתברר שתנועה רצופה ואש מדויקת הן חלופה יעילה יותר מכל מיגון מוכר לשמירה על חיי החיילים.

■ הסיבה השלישית: ספק אם באותה העת – לא כל שכן היום – ימצא מי שיאזור אומץ לשלוח כוח כה קטן (2 ג'יפים) לתקיפת מבנה כמו משטרת ביר-מדכור. בגלל נטל האחריות נוטים מפקדים להמעיט ביכולת הגייסות

בהתאם לפריסת הכוח המצרי
ולתנאי השטח גובשה התוכנית
המבצעית. עיקרה של התוכנית
היה ששני כוחות יצלחו את
התעלה בזמנית ובחשאי
בשחייה ובאמצעות כבל

מבצע "סרג'נט"

ב־50 המטרים הראשונים בוצעה תוכנית הפעולה כמעט בשלמותה, אך לאחר מכן זרמה הפעולה באפיק בלתי מתוכנן ובלתי צפוי

אלימה כדי להרתיע את המצרים. מטרה משנית של המבצע הייתה לרכוש ניסיון בצליחת מכשול מים. לאחר איסוף מודיעין הוחלט שהצליחה תבוצע בין הקילומטר ה־28 לקילומטר ה־30 מדרום לפורט־סעיד – אזור שבו היו למצרים עמדות חפורות שהתנשאו מעל לגדת התעלה. בעורפן של העמדות המצריות עבר כביש סלול ומישורי (שנודע בשם כביש האו"ם) ברוחב של ארבעה מטרים. ממערב לכביש עברה תעלת המים המתוקים.

בהתאם לפריסת הכוח המצרי ולתנאי השטח גובשה התוכנית המבצעית. עיקרה של התוכנית היה ששני כוחות (16 לוחמים בכל כוח) יצלחו את התעלה בזמנית ובחשאי בשחייה ובאמצעות כבל. הכוח הצפוני – בפיקודי – יועד לצלוח בק"מ ה־28, והכוח הדרומי, בפיקודו של יואב לוי־גולן (לימים אל"ם) – בקילומטר ה־30. לאחר השלמת הצליחה אמור היה כל כוח צולח להתפצל לשני כוחות משנה בני שמונה חיילים כל אחד. הכוחות הצפוניים אמורים היו לנוע קילומטר אחד דרומה, ואילו הכוחות הדרומיים אמורים היו לנוע קילומטר אחד צפונה. בדרכם הם אמורים היו להיתקל בכוחות אויב ולפגוע בהם. ההכנות כללו תרגולים רבים על מודל וכן שיתוף פעולה עם לוחמי הקומנדו הימי. לשם השלמת ההכנות יצאנו יומיים לפני יום ה־ע' לאזור שבו תוכננה הצליחה כדי להשקיף על השטח ולהכיר את שגרת יומם של המצרים.

בחצות הליל, זמן קצר לפני שיצאנו לדרך, נפגשתי עם אלוף הפיקוד (אריאל שרון), שהמתין כדי לברך ומן הסתם גם לשם תדריך אחרון. "פצי, בצע את משימתך כהלכה, ובעיקר ללא נפגעים", אמר האלוף. ההנחיה הזאת לא הרפתה ממני וגרמה לי "לשבור את הראש" כיצד לתרגם אותה בשטח. הרי כל בר דעת יכול היה להבין את הקושי העצום שהיה כרוך בהוצאתה אל הפועל. הוטל עלינו גם לצלוח את התעלה מול עיני המצרים, גם לטפס על הגדה המערבית ואחר כך לנוע על כביש מישורי ללא מחסה נוכח אויב מחופר, להיתקל בו ולגרום לו אבדות. הרי כל אחד מהשלבים האלה היה עתיר סיכונים – לא כל שכן השילוב של כולם ביחד. והנה, ממש סמוך לצליחה, נזכרתי במעלליו של סרן ירמי בורדנוב ז"ל, שנפל בפעולת קלקיליה, ערב מבצע קדש. בין

ואל המוצבים ניתן היה להגיע רק באמצעות ציר אחד, שעבר סמוך לסוללת התעלה (סואץ) – מה שהביא במהירות להיפוך יוצרות בכך שהאמצעי (המעוזים) הפך למטרה משום המאמץ האדיר שהשקיעה המערכת בשימורם. יום־יום עם עלות השחר היה יוצא סיור לפתיחת הציר, ובעקבותיו הייתה נעה שיירה של כלי רכב שהובילה מזון, תחמושת, חלפים וכוח אדם לתגבור המגינים המותשים. דרך אגב, האיולת הזאת עתידה הייתה לחזור על עצמה במשך כל השהות האומללה של צה"ל בלבנון.

בעקבות פעילות המצרים, שכללה ירי יום־יומי כבד של אש נק"ל ושל אש ארטילרית בליווי פשיטות ואף פיצוץ אונייה בנמל אילת, הוחלט לצלוח את התעלה ולבצע פשיטה

הכוח כולו (לרבות 2 הרוגים ושישה פצועים) בחזרה לשטחנו.

כעבור שלושה חודשים צלחנו את תעלת סואץ בשנית (מבצע "ויקטוריה", יוני 1970) שם טיהרנו שטח של כשני קמ"ר, ובכך הנחנו את תו"ל הצליחה כמסד למפנה במלחמת יום הכיפורים.

הלכחים

- נקודת התורפה של האויב נמצאת בעורפו בזכות ערפל המלחמה. הערפל הזה הוא האמצעי היעיל ביותר להשמדת האויב.
- מורשת קרב שנחקרה ואומתה היא מתנת הנופלים "שבמותם ציוו לנו את החיים". היא מכילה ידע בעל ערך מבצעי לחייל ובעיקר למפקדו.

הפשיטה על הכפר צאפי בדרום ים המלח

ב-20 במרס 1970, שבעה ימים לאחר מבצע "סרג'נט", עליתי צפונה למשמר-הנגב לשיבת מפקדים. אחריה תיכננתי לחזור הביתה כדי לחגוג את חג הפורים. במהלך הישיבה, שהתמקדה בעיקר במבצע "סרג'נט", הגיעה מהפיקוד ההנחיה הבאה: בעקבות ירי של כוח ירדני על כוחות ישראלים שחדרו לכפר צאפי נדרשת סיירת שקד להכניס לכפר כוח גדול כדי לפגוע בחיילי הצבא הירדני. מטרת הפעולה הזאת הייתה לאפשר לישראל חופש פעולה לבלימת הטרור שאיים על מתקני הברום שלה. החשש הגדול היה שפגיעה במתקנים האלה תשחרר לאוויר אדי ברום רעילים שיהרגו כל יצור חי במרחב שבין ים המלח לאילת.

קיבלתי את הפיקוד על המבצע והונחיתי לקבל את יתר הפרטים מאל"ם דוד מימון (לימים אלוף), שהיה אז מפקד הגזרה והמתין לי במפעלי ים המלח. בעוד אני יורד לפגישה, התאגד כוח הפשיטה. הוא כלל מדריכי טירונים מערד שחברו לפלוגה ב' שכבר חנתה באזור.

הכפר צאפי נמצא מזרחית לבריכות הדרומיות של מפעלי ים המלח. במרכזו זורם נחל חצא, וחוצה אותו כביש המוביל אל העיר מען שבגב ההר. בנקודת המפגש בין הנחל לציר התמקם כוח ירדני, שהשמדתו הייתה מטרת המבצע.

הונחיתי לנוע רגלית עד סמוך לכפר, לאגוף אותו מצידו המערבי ולמקם מארב כקילומטר אחד מצפון לו. במקביל לתנועתנו אמור היה כוח רכוב מחטיבת הנח"ל בפיקודו של חיים אבנרי (כיום תא"ל במילואים) לנוע אל הכפר בשלושה זחל"מים, להתקרב לעמדת הירדנים ולפתוח לעברה באש כדי שחייליה יברחו צפונה, אל המארבים שהנחנו, ושם יושמדו.

נוהל הקרב נמשך כשלוש שעות וכלל תכנון ותרגול על מודל שהתמקדו בתבניות התנועה ובאופן פריסת המארב. בשעה 17:00, עדיין באור יום, יצאנו למשימה. חצינו את

פעולות התגמול שבהן השתתף משכה את עיני פעולת חדירה שקטה לרצועת עזה, שמטרתה הייתה לאסוף מודיעין. ליד הכפר אל-בורג' התגלה הכוח, אך הצליח לנתק מגע ולבצע את משימתו בזכות שיחה נינוחה שניהל ירמי עם המצרי שגילה אותם. לדידי היה בכך ביטוי לאומץ לב בלתי רגיל ופתרון מבריק לביצוע המשימה. האירוע הזה שבו נזכרתי גרם לי לומר את המשפט הבא בסיום התדריך לפני הירידה למים: "איש לא יוזם דיבור וירי – חוץ ממני".

לבוש חליפת צלילה ירדתי למים ובעזרת כבל שנמתח בין גדות התעלה עליתי לגדה המערבית. שם סרקתי בעזרת משקפת אור כוכבים את השטח וזיהיתי עמדת אויב ובה שלושה חיילים מצרים. ובעוד חיילי צולחים את מכשול המים בחושך מצרים – תרתי משמע – ובקור מקפיא (היה זה אמצע מרס) גיששתי באפלה וחתכתי כבל טלפון שהוביל לעמדת המצרים. לאחר שעלה אחרון הלוחמים לגדה, לחשתי תדריך אחרון, הצבעתי על מיקום האויב והתחלנו לנוע.

כוח אחד בן שמונה לוחמים, שעליו אני פיקדתי, נע צפונה, ואילו סרן משה אברהמי (שעתיד היה להיפצע קשה מאוד שלושה חודשים מאוחר יותר, בפשיטה נוספת מעבר לתעלה, שזכתה לשם הקוד מבצע "ויקטוריה") נע בראש אנשיו דרומה.

ב-50 המטרים הראשונים בוצעה תוכנית הפעולה כמעט בשלמותה, אך לאחר מכן זרמה הפעולה באפיק בלתי מתוכנן ובלתי צפוי. הכוח בפיקודו של יואב, שפעל כשני ק"מ מדרום לנו, נתקל מייד עם תחילת תנועתו באש האויב, לרבות פצצות תאורה שהרים לאוויר. הדי הירי ואור הפצצות משכו את עיניה של חוליית האויב שהייתה צפונית לכוח שלי, וכשהפנו את מבטם דרומה ראו על רקע פצצות התאורה קבוצת חיילים ההולכת לקראתם.

"מין הדא?" קראו לעברי המצרים, ואני, טעון במורשת ירמי ז"ל, אך בור בשפה הערבית, עניתי במעט המילים שידעתי: "אנא סאלח, ואנא מן אל-גייש" ועוד קשקושים סתמיים שנאמרו בביטחון, שכנראה הספיק כדי לשכנע את המצרים שאנחנו מכוחותיהם. וכך, תחת חסות המלל, התמדנו בהליכה עד לטווח שאיפשר קשר עין ופתחנו באש שהרגה את שלושת החיילים המצרים. לאחר ספירת חללי האויב לקחנו את מקלע ה"גוריאנוב" וירדנו דרומה אל נקודת החזרה, שם פגשנו את משה אברהמי ואת אנשיו שהצליחו להרוג כארבעה חיילי אויב. ללא שריטה וגאים על הפעולה המושלמת, ירדנו למים וחזרנו לגדה המזרחית ומשם הביתה (לבלוזה).

למרבה הצער, התפתח המבצע בגזרה הדרומית באופן שונה לחלוטין. יואב, שלא הצטייד באמצעים לראיית לילה (שרק החלו להיכנס אז ליחידות המיוחדות), נתקל באויב כבר בתחילת תנועתו, ושישה מאנשיו (ויואב בראשם) נפגעו כבר במטח האש הראשון. השמינייה הדרומית בפיקודו של דני אנקר חזרה צפונה, שיתקה את אש המצרים ופינתה את

"כצי, בצע את משימתך כהלכה, ובעיקר ללא נפגעים", אמר האלוף. ההנחיה הזאת לא הרפתה ממני וגרמה לי "לשבור את הראש" כיצד לתרגם אותה בשטח. הרי כל בר דעת יכול היה להבין את הקושי העצום שהיה כרוך בהוצאתה אל הפועל

גדר הגבול והתקדמנו אל פאתי הכפר. משם ראינו כקילומטר מזרחית לנו קבוצת חיילים ירדנים הצופה עלינו. בחסות החשכה איגפנו את הכפר ממערב במבנה תנועה הדומה לאות ח' – כעשרה לוחמים בכל צלע ועשרה נוספים במרכז. כשהגענו סמוך לציר, שלחתי כמתוכנן עשרה לוחמים בפיקודו של סגן מודי סגל ז"ל (שעתיד היה להיהרג שבעה חודשים לאחר מכן סמוך לגשר פירדן בתעלת סואץ) לעמדתם סמוך לציר מדרום. עשרה לוחמים בפיקודו של סרן מוטי לפיד נשלחו צפונה. עשירייה נוספת בפיקודו של סגן ניר כהן נשארה במקומה כדי לאבטח את העורף. אני, סרן שלומי גרונר (מפקד פלוגה ב' ולימים סא"ל) ושמונה לוחמים פרסנו מארב במרכז הזירה ובסמוך לציר.

בשעה 20:00 פתחו הנח"לאים באש נק"ל לעבר עמדת הירדנים, אך אלה לא הגיבו כפי שציפינו ונשארו במקומם. המשכנו אפוא בירי, אך השפעתו נותרה אפסית. לאחר שהירי הממושך לא הניב פירות, הצעתי לאל"ם מימון הצעה שהוא לא יכול היה לסרב לה: לירות על העמדה הירדנית ממרגמות 81 מ"מ כחלופה לאש הנק"ל. לאחר הפגזה בת חמש דקות הבחנו ברכב שנע לעברנו באורות דלוקים. כשהיה ממש מולנו, פתחנו לעברו באש מדויקת, ושלושה מנוסעיו (חייל ירדני ושני חיילים סעודים) נהרגו. בכל מהלך התנועה אל אזור המארב תיכננתי לתפוס את כלי התעבורה של האויב ולהביאו לשטחנו. אולם הירי חורר את הרכב (מסוג "לנדרובר"), ודלק רב נזל ממנו ויצר שלולית גדולה. לכן החלטתי להבעירו. הורדנו מהרכב את כלי הנשק, לרבות מקלע 0.3, ולאחר מכן יריתי רקטה אל שלולית הדלק והשלכתי לתוכה רימון עשן יורק אש. שני הניסיונות האלה נכשלו, ועוד לפני שהתחלתי בניסיון ההצתה השלישי, נפתחה לעברנו אש חזקה מארבע רוחות השמיים. אבל זו לא מנעה ממני להדליק את השלולית ולשרוף את רכב האויב. דיווחתי למימון על המתרחש, ולאחר חילופי דברים קיבלתי פקודה לחזור לשטחנו. לפיכך הוריתי

לכוחות להתכנס לאותו מבנה שבו נענו אל היעד. סגן ניר, שאיבטח מאחור, קיבל פקודה להמתין במקומו, בעוד הצוות שלי התקדם ועבר אותו בתנועה מערבה.

לאחר שנפגשנו הספקנו לעבור עוד כ-50 מטר, כשלפתע התרוממו מולנו מתוך מחפורת חמישה לוחמי פת"ח ופתחו לעברנו באש עזה מטווח שלא עלה על שבעה מטרים.

אולם אנחנו היינו דרוכים מאוד וכהרף עין השבנו אש מדויקת שהרגה את כל החמישה.

סגן מודי סגל, שנע עם אנשיו לנקודת הכינוס, נתקל אף הוא בכוח אויב, ולאחר קרב קצרצר, שנערך ברובו בשטח בנוי, פגע בשישה לוחמים נוספים של הפת"ח. לאחר מכן השתרר שקט מוחלט.

לאחר שספרנו 14 גופות של האויב (על-פי המודיעין של פיקוד דרום איבד האויב במבצע 22 מאנשיו), התחלנו לנוע הביתה עמוסים בכלי נשק שלל ושמחים על שלא היו לנו נפגעים. חברנו לנח"לאים, וכשחצינו את הגבול, פצחנו בשירי

פורים, שאותו החמצנו.

לימים, כנראה בגלל הביצוע המושלם, החליטה המערכת של כתב העת "מערכות" לפרסם את תחקיר קצח"ר על הפעולה. אולם בגלל מגבלות של ביטחון שדה תואר הקרב כאילו התרחש בווייטנאם. וכך הפכה סדום לסודום, שלומי הפך לשוסטר, מודי ללוטננט מאודי, ניר הפך לנין, מוטי לפיד כונה קפטן מוזס, ואני הייתי קפטן וילס.¹

ואלה לקחי המבצע כפי שהובאו בסיום הכתבה:

- תכנון הפעולה וביצועה התבססו על הכרת האויב ושיטות הפעולה שלו.
- כל הכוחות שהשתתפו במבצע הכירו היטב את השטח.
- מטרות הפעולה הוגדרו בצורה ברורה ומדויקת, ואומצה שיטת פעולה פשוטה ויעילה לביצועה.
- הפעולה תוכננה מראש בדקדקנות וביצעו אותה כוחות קטנים יחסית, תוך שליטה מרכזית והקפדה מקסימלית על בטיחות החיילים.

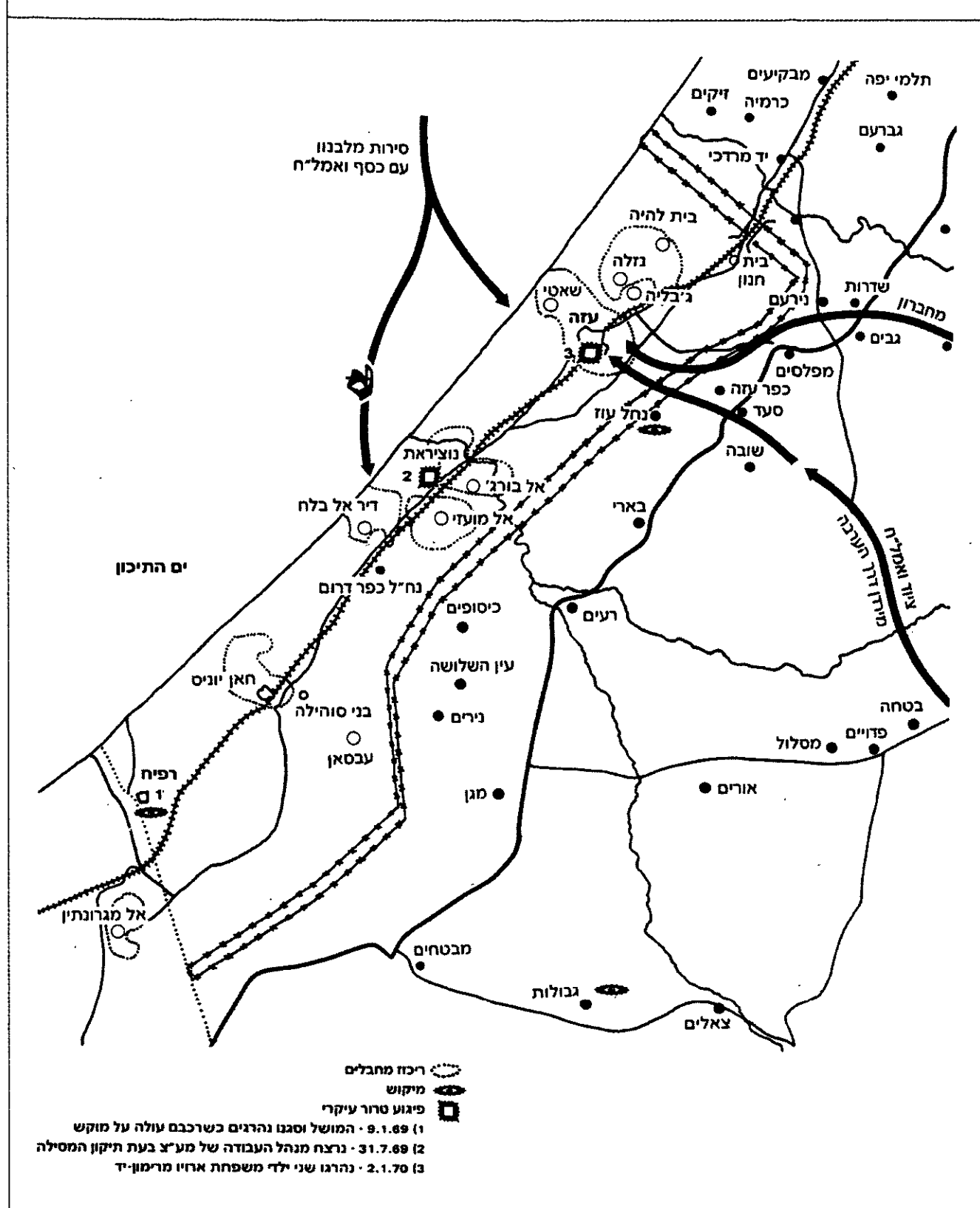
ההתנפלות: מפנה בלחימה נגד הטרור (עזה 1972)

בעקבות אירועי ספטמבר השחור ב־1970 בירדן העתיק ערפאת את גיסותיו ללבנון, ולאחר התארגנות בארץ הארזים פתחו שלוחיו ברצועת עזה בהתקוממות מזוינת. המערכה נפתחה ברצח ילדי משפחת ארזי בשערי עזה בינואר 1971 – פעולה שזיעזעה את דעת הקהל בישראל. באותה העת, בעקבות טיפול רפואי שעבר מפקדי, סא"ל (לימים אל"ם) דני וולף (רהב) ז"ל, הייתי ממלא מקומו של מפקד סיירת שקד. הופעת טרור בתוך אוכלוסייה אזרחית הפתיעה את צה"ל, שלא נדרש מאז הוקם להתמודד עם איום מעין זה. וכך, תחת מטריית הבורות, הנחה שר הביטחון דאז (משה דיין ז"ל) את צה"ל "לתת להם להתבשל במיץ של עצמם", כלומר הסתפקו בפעולות שיטור על הכבישים לאבטחת התנועה והפקירו את מחנות הפליטים לפת"ח. בחסות ההנחיה האווילית הזאת הצליח הפת"ח להשתלט על מחנות הפליטים, לגייס מתנדבים רבים, לאגור נשק ולמסד את שיטות הפעולה שלו. אולם רצח ילדיה של משפחת ארזי הגדיש את הסאה, וצה"ל קיבל פקודה להיכנס למחנות ולפרדסים ולחסל את הטרור. חד וחלק.

בגלל הביצוע המושלם החליטה המערכת של כתב העת "מערכות" לפרסם את תחקיר קצח"ר על הפעולה. אולם בגלל מגבלות של ביטחון שדה תואר הקרב כאילו התרחש בווייטנאם

באין ידע אחר נקבעה "שיטת החוליות", שלפיה חוליות בנות ארבעה-חמישה לוחמים יתפזרו בפרדסים, בסמטאות הערים ובמחנות הפליטים כדי לאתר פעילות של מחבלים ולהקשות עליה. שיטה נוספת שננקטה הייתה לכנס מעת לעת את תושביהם של כפר מסוים או של מחנה פליטים כדי לזהות אותם ולעוצרם במקרה הצורך. אני התנגדתי לשיטות האלה, שהביאו לפגיעה מזערית באנשי הטרור במחיר כבד של התשה עצמית ושל תקלות משמעת רבות (כולל תאונות אש) כתוצאה מפירוק המסגרות האורגניות. לאחר שני חודשי פעילות ברצועה, שבה בעיקר התשנו את עצמנו, יצאה היחידה לאימונים בערד.

המערכה נגד הטרור ברצועת עזה 1967-1971

תוך כדי אימוני פרט ופלוגה, לרבות תרגול צליחה של מכשול מים, קיבלתי מהרמ"ט של פיקוד דרום פקודה להפסיק את האימונים ולהתייצב בג'בליה כדי להחליף גדוד של גולני (שאמור היה לצאת לחופשה לפני אימוני החורף). מאחר שאלוף הפיקוד היה באנגליה, לא היה לי בפני מי לערער. כבשתי את כעסי והובלתי את היחידה לבסיסה המיועד במשטרת ג'בליה.

לוחמי גולני, ובראשם סא"ל (ולימים תא"ל) אליעזר רם, זכו לשבחים רבים על פעילותם בת החודשיים. במהלכה הם הצליחו להרוג מחבל אחד ולתפוס שניים נוספים – מה שנחשב אז להישג הראוי לכל שבח. משיצא אחרון חיילי גולני, ואני הפכתי לאחראי על הגזרה, הוריתי לפקודי להישאר בבסיס ולנצל את הזמן להתארגנות ולמנוחה.

בעוד אלה נחים, ביצעתי את הערכת המצב הארוכה ביותר בחיי כדי לגבש חלופה לשיטת החוליות. היה לי ברור שהשיטה הזאת מתישה את כוחותינו ואינה מביאה לידי ביטוי את היתרון היחסי שלנו. יתר על כן, לוחמי הפת"ח למדו היטב והפנימו את החולשות שבשיטתנו. כך, למשל, הם גייסו עשרות ילדים שנעו סביבם, איתרו

חוליות שלנו והתריעו על נוכחותן בקריאות "ביאו ביאו" – מה שאיפשר למחבלים לנוע ללא כל חשש. במהלך הערכת המצב לכד את תשומת לבי השוני בין תגובת המחבלים לתגובת האוכלוסייה בעת מגע קרוב עם כוחותינו. בעוד שהאזרחים נהגו לקפוא על מקומם, הגיבו המחבלים בברירה כדי למצוא מחסה ומסתור. לכן גיבשתי תוכנית פעולה שהייתה מנוגדת לשיטת החוליות. עיקרה: ריכוז מאמץ נגד יעד מוגבל בשטחו – בהתאם לסדר הכוחות – יישום עקרון ההפתעה ומיצוי מיטבי של מיומנויות הלוחמים. את העקרונות האלה תירגמתי להנחיות שנמסרו לכל חייל במסגרת קבוצת הפקודות: ריכוז המאמץ יבוא לידי ביטוי בהפעלת היחידה כולה ברובע D (המחולק שתי וערב לסמטאות רבות), כשבכל צלע תפעל פלוגה. ההפתעה תושג באמצעות תנועה רכובה של הכוחות אל היעד, ושם הם יירדו תוך כדי תנועה זוגות-זוגות – זוג בכל סמטה. המיומנות תבוא לידי ביטוי בירי שיתבצע אך ורק ב"בודדת" ודרך הכוונות, ובכך תימנע פגיעה באזרחים ובכוחותינו הנעים באותה סמטה זה מול זה.

בצהרי היום זינקו הכוחות למשימתם, וכעבור שלוש

דקות הסתיים המבצע. תוצאותיו: חמישה מחבלים, כולם מזוינים, נהרגו מייד. רימון יד שהחזיק אחד מהם התפוצץ וגרם לפציעתן הקלה של אם ושל בתה. לכוחותינו לא היו נפגעים.

למחרת ביצעתי את השיטה, שנתתי לה את השם "התנפלות", במחנה נוציירת, ושם נהרגו ארבעה מחבלים, ואחד נוסף נתפס חי, בריא ושלם. השבוי היה מחבל בכיר, ולכידתו נחשבת לציון דרך בולט בהדברת הטרור.

המשכנו לבצע את ה"התנפלות" ביתר המחנות, ובכל פעם השגנו תוצאות דומות. ההישגים שלנו אילצו את המחבלים ששרדו להפסיק את פעילות הטרור ולהתמקד בשרידותם. כעבור חודשיים חוסל הטרור, והשקט חזר לעזה למשך עשר שנים.

סיירת שקד שעלייה פיקדתי הייתה היחידה הדומיננטית שפעלה ברצועת עזה (מהיותה הסיירת של פיקוד דרום), ובמהלך פעילותה היא לכדה יותר מ-90% מהמבוקשים. מספר הבתים שהיא אטמה או פוצצה עמד על אפס, ומספרם של החפים מפשע שהיא גרמה למותם עמד על אחד. אותו הרוג היה חירש בן 86 שיצא מביתו במחנה נוציירת בחצות

הליל כדי לעשות את צרכיו ולא שמע את קריאות החיילים לעצור ולהזדהות.

חיסול הטרור ברצועת עזה היה הישג יוצא דופן. לוחמי סיירת שקד השיגו אותו בזכות ארבעה גורמים:

- החשיבות הרבה שייחסנו ללימוד מתוך שגיאות וטעויות.
- תרבות הפיקוד יוצאת הדופן שהנהיג האלוף (אריאל שרון), שהדגישה את גבולות הסמכות והאחריות והייתה מושתתת על שלושה אבני יסוד: על הבקרה, שבאה לידי ביטוי במערכת דיווח אמינה בין המפקד לפקודו – מה שיוצר תמונת מצב אמינה ומסד איתן לקבלת החלטות; על החניכה, שבה משרה המפקד מניסיונו על פקודיו, ועל השפיטה, המחייבת את כל גורמי הפיקוד לבחון את פעילותם לפי תורת הקרב ולפי יתר ההנחיות שבפקודות הצבא.

- איכות האנשים המשולבת בידע המקצועי של לוחמי שקד כיצד להילחם במבוקשים בלי לפגוע בחפים מפשע וברכושם.

- האמונה ביכולת להשיג הכרעה.

וכך, תוך ביצוע תחקירים מדי יום להפקת לקחים, כשברקע ישנו אלוף הדורש ביצוע ומנחה אך ורק מניסיונו בלי לכפות את דעתו על פקודיו, התאפשר לדרג המבצע

לפתח שיטות לחימה ייחודיות ובסופו של דבר להשיג את ההכרעה. אף שהכרעת טרור על-ידי צבא סדיר היא אירוע חריג, שיש לו מעט דוגמאות היסטוריות (ראו למשל את מאמרו של טל טובי "הניסיון הבריטי במלחמות נגד גרילה: מלאיה וקניה כמקרי מבחן" בגיליון 402 של "מערכות"), הרי הצבא ראה

בתוצאה את חזות הכול ולא טרח לחקור את נסיבות השגתה. במחלקת ההיסטוריה של צה"ל לא נמצא אפילו צדיק אחד שחקר את חודשי הלחימה ההם עד להשגת ההכרעה והפיק מהם את הלקחים הנדרשים. וכך קרה שכאשר פרצה אינתיפאדת 1987, עמד צה"ל בדיוק באותו מקום שבו עמד ט"ו שנים קודם לכן, כלומר בור וחסר ידע בנוגע לדרכי התמודדות עם טרור המשולב בתוך אוכלוסייה תומכת.

לא בכדי כשל הצבא בחיסול האינתיפאדה של 1987. כל הגורמים שבזכותם הושגה ההכרעה ב־1972 נעלמו באינתיפאדת 1987 ונגוזו כאילו מעולם לא היו קיימים.

- הגורם הראשון – ההכרה בקיומה של השגיאה ושל הטעות – נעלם כלא היה, ומאז פרצה אינתיפאדת 1987 כולם צדקו ולרגע לא טעו.

- גם בגורם השני – תרבות פיקוד – חל שינוי גדול. נהרסה ההיררכיה הפיקודית, וטושטשו גבולות הסמכות והאחריות, עד כי כיום ניתן לראות אלוף מפקד ישירות על גדוד, על פלוגה ואף על מחלקה ועל חוליה. את החניכה מבצע כיום הרמטכ"ל, ולעיתים קרובות משתתף בהילולת ההנחיות גם שר הביטחון, ואילו השפיטה הטקטית נדחקה הצידה ואת מקומה תפסה שפיטת הפרקליטות.

- הגורם השלישי – איכות האנשים והידע המקצועי

שלהם – נשאר כשהיה, אולם כוח האדם האיכותי שעמד לרשות הצבא הופעל בצורה מטופשת: הכוחות פורקו לחוליות בנות ארבעה לוחמים, ואלה נאלצו לעמוד מול המון מתפרע. במילים אחרות: צה"ל היה תמיד חלש מדי בכל נקודת עימות – מה שהביא להריגתם ולפציעתם של אזרחים רבים מדי.

- והגורם הרביעי – האמונה ביכולת ההכרעה והחתימה להשגתה – נעלם מאז הסתיימה מלחמת שלום הגליל. העובדה היא שהכוחות המשרתים כיום בצה"ל לא חוו ברובם הגדול טעמה של הכרעה זולת מסיפורי מורים בשיעורי מורשת.

מאחר שהמערכה לא נחקרה, ואם נחקרה, הרי המחקרים נכתבו על דפי קרח שנמסו, לא נותר דבר זולת הכרת העובדה שהטרור בעזה הודבר ב־1972.

מפנה היסטורי שסוכל (1): הקרב של "כוח רומאי" לחיסול הקומנדו המצרי סמוך ל"יוקון"

באוגוסט 1973 נשלחתי לבית הספר לפיקוד ולמטה. בשבת של יום הכיפורים, סמוך לצפירה שסימנה את פתיחת המלחמה, התייצבתי במפקדת אוגדה 143.

לאחר שלושה ימי קרבות עקובים מדם הגיעו למפקדת

האוגדה בטסה כעשרה קצינים וסמלים שבעברם שירתו בסיירת שקד. יחד איתם ביצעתי את פעולות הגמול בערבה ובתעלת סואץ ויחד איתם השתתפתי בהכרעת הטרור בעזה. אני ראיתי בהם את הטובים מכולם.

הרס האוגדה הקבועה (שהוקמה אחרי מלחמת ששת הימים כחלופה

ככלל, אלתור כוחות במסגרת ממוסדת אינו רצוי, בין היתר משום שהכוח המאולתר חייב להשקיע יותר מכל כוח אורגני בתיאום, בסיוע ובתחזוקת עצמו

לאוגדה המשימתית) וצירוף יחידות מכל הבא ליד הבהירו לי כי חזרנו לימי האלתור, מורשת תש"ח. לפיכך, וברוח האבות המייסדים, בניתי מערך תצפיות (על בסיס פלוגות הסיור של חטיבות השריון שעמדו ללא מעש ואיתן שתי פלוגות משקד) כדי לאבטח את העורף ואת אגפי האוגדה ולאחר חדירות של קומנדו ושל קציני תצפית מצריים. לשם יירוט החודרים בניתי כוח נבחר שניתן לו שם הקוד "רומאי". הכוח הזה הורכב מחבריי בשקד ונויד על נגמ"ש ועל שני ג'יפי סיור.

יומיים לפני צליחת התעלה, סמוך לעלות החמה, קיבלתי מאחת התצפיות הודעה על נחיתת כארבעה מסוקי אויב סמוך ל"יוקון", שבו רוכזו כל אמצעי הצליחה. יצאנו למפגש עם אנשי התצפית כדי לתחקרם ולהתחיל במלאכת היירוט. התצפיתנים הצביעו על מקום הנחיתה המשוער, שהיה לדעתם כשבעה ק"מ דרומית לציר "עכביש". מאחר שלא הבחנו בפעילות האויב, בחרתי לנוע מגבעה לגבעה בהנחה כי מאחת מהן אבחין בכוח המצרי. ואכן בגבעה האחרונה הבחנתי להרף עין בחייל מצרי, שמיד נעלם. טעונית במידע חלקי המשכנו להתקדם בפריסה רחבה, כשמימיני, כ־200 מטר ממני, נע ג'יפ בפיקודו של שמוליק ארד ז"ל (לימים אלוף), ו־200 מטר משמאלי נע הנגמ"ש. מאחר שכל העוצמה שעמדה לרשותי הייתה מורכבת מ־12 לוחמים, בעוד שמולי

התייצבה קיבולת של ארבעה מסוקים – כ-130 אנשי קומנדו – ביקשתי ממפקד האוגדה לתגבר אותי בכמה טנקים. בעוד הטנקים שביקשתי דוהרים לעברנו, עצר הנגמ"ש, ודני שדה (בעברו סמ"פ בשקד) סימן לי כי לפניו עקבות של שלושה חיילים (מאוחר יותר יתברר כי היו אלה קציני תצפית). לפיכך הוריתי לדני וליתר הכוח להמשיך בתנועת הסריקה לפנים. כעבור 50 מטר, בעוד הג'יפ שלי מגיע למרכז של גבעה עתירת שיחים, הוזזו אלה, ומתחתם, בטווח של מטרים בודדים, התרוממו קני רובים ו-RPG, והתופת חשפה את פניה. השבנו באש מדויקת (זה המקום והזמן לציין כי מאחוריי בג'יפ ישב ולחם משה ספקטור, מחליפי בשקד, ולימים תת-אלוף) ותוך כדי כך הוריתי לשלומי גרונר (בעברו מ"פ בסיירת) שנהג בג'יפ לסגת אחורנית.

לאחר שנותק המגע קראתי לג'יפ של שמוליק והובלתי את הכוח כולו באיגוף שמאלי אל נקודת הכינוס. שם חברנו לכוח שמנה שלושה טנקים, ולאחר תדריך שנתתי נכנסנו למבנה קרב והתחלנו לנוע. תוך כדי ההסתערות והירי על לוחמי הקומנדו המצריים הבחנתי שטנק אחד נפגע מפצצת RPG, אך המשיך לנוע. הנגמ"ש עמד והעלה עשן כשצופרו זועק ללא הרף. שלושת הטנקים חצו את המתחם והתייצבו בעורפו, וקבוצה של כ-20 מצרים ברחו מערבה. יתר המצרים, חפורים ומצוידים במיטב הנשק, המשיכו לירות, ואילו אנו – שני הג'יפים – טיהרנו את השטח עד להשמדת אחרון המצרים באמצעות תנועה ואש מדויקת. כשהסתיים הקרב, התחלנו לפנות את הנפגעים – כולם

מלוחמי הנגמ"ש: שני הרוגים (סגן שאול אפריק וסגן איתן ניר זיכרונם לברכה) וארבעה פצועים שפוננו במסוק. את הרוגינו נאלצנו לפנות לתאג"ד הקרוב ומשם נסענו כ-35 ק"מ חזרה לבסיס בטסה. אך מבחינתי הקרב לא הסתיים. אחרי התארגנות קצרצרה לקחתי פלוגת ג'יפים (ממאגר הפלוגות שעמדו לרשותי) וחזרתי למקום האירוע, משום שבשתי בעיות לא הספקנו לטפל: בשלושת קציני התצפית ובלוחמי הקומנדו המצרי שנסוגו מערבה ועדיין יכלו לפגוע באמצעי הצליחה.

משהגענו למקום זיהינו את טביעות רגליהם של קציני התצפית, ולאחר שאותרו חיסלנו אותם במטח אש קצר ומדויק. משם שמנו את פעמינו אל הנסוגים. אלה לא נכנעו והתמידו בלחימתם עד שחוסלו.

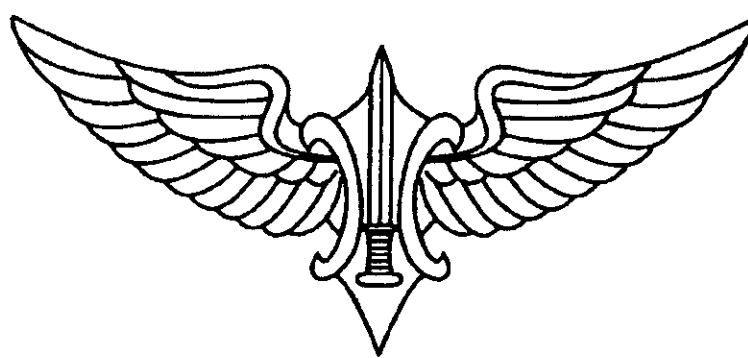
מהאירוע הזה ניתן להפיק שלושה לקחים, שראוי לשננם גם היום:

● ככלל, אלתור כוחות במסגרת ממוסדת אינו רצוי, בין היתר משום שהכוח המאולתר חייב להשקיע יותר מכל כוח אורגני בתיאום, בסיוע ובתחזוקת עצמו. עם זאת יכולת האלתור, במיוחד בתנאי לחץ, עשויה להיות נכס חשוב. אולם בהקשר הזה חשוב לציין שהצורך לאלתר במלחמת יום הכיפורים נבע מכך שמאז כיבוש סיני התעלם הצבא מהצורך להכין את כוחותיו לקרב הגנה.

הוא זה שהוציא את המערכת משיווי משקל ובכך היה המסד האמיתי להפתעה – מעשה ידינו להתבייש. ● משימה מסתיימת רק אחרי שהיא מושגת במלואה. כלומר, אם המשימה היא ליירט אויב, הרי שזו מסתיימת רק לאחר שכל אנשיו נוטרלו: נהרגו או נשבו. ● תוך כדי הלחימה קשה לעיתים לזהות נקודת מפנה היסטורית. עם זאת יש לדעת שתחילתן של ההכרעות הגדולות נעוצה תמיד בנקודה כלשהי. על המפקד לשאוף בכל מאודו להימצא ליד אותה הנקודה כדי שיוכל להשפיע.

מכנה היסטורי שסוכל (2): הפעולה של "כוח רומאי" לפתיחת ציר אלטרנטיבי לציר "עכביש"

48 שעות חלפו מאז הושמד כוח הקומנדו המצרי שנחת כדי לפגוע באמצעי הגישור, וצה"ל החל בתנועה לצליחת התעלה. באין מעש אחר ובחיפוש אחרי משימות ירדנו אל "מצמד" כדי לסייע למפקד האוגדה שהיה תחת אש. נכנסנו למוצב שהיה מחורר מאש ארטילרית, העמסנו פצועים ככל שרק יכולנו ופינינו אותם מזרחה לשטח שהיה נקי מאש התותחים. לקראת ערב חזרנו לשטחי הכינוס, שם פגשתי את סא"ל פוטש ז"ל שהיה סמח"ט 421. הוא עמד לצידו של טור בן מאות מטרים של כלי רכב משוריינים. אלה היו אמורים לנוע על ציר "עכביש", לצלוח את התעלה ולתגבר את כוחותינו שבגדה המערבית של התעלה. מאחר

סמל סיירת שקד

שציר "עכביש" נסגר (לפתיחתו יצאו הצנחנים לחווה הסינית) לא ניתן היה להעביר את הכבודה, שבלעדיה עלולים היו הכוחות שמעבר לתעלה להישאר ללא די ציוד וכוח אדם. כמו גיבורי ילדותי, שאיתרו את דרך בורמה כדי לשבור את המצור על ירושלים, הצעתי את עזרתי לפתרון הבעיה. באמצעות הובלת השיירה בציר שראיתי בדמינוני משטח הכינוס דרך החולות הטובעניים באזור "כישוף" ומשם למוצב "לקקן" מדרום ובסמוך ל"מצמד". לאחר בקשת אישור למהלך התקשר אליי מפקד האוגדה, התריע מפני סכנת השקיעה בחולות והדגיש כי ניסיון להעביר את הדרגים הלוגיסטיים דרכם הוא הימור.

"הסר דאגה מליבך", עניתי, "השיירה עבור תעבור בלוויית הווגוניה (רכב המפקד) שלך, שלא יידרש ולו פעם אחת במהלך הנסיעה לשלב להילוך מיוחד (המיועד לצליחת שטחים קשים). אריק קיבל את עמדתו ונתן את אישורו ואת ברכתו למהלך, ולא בכדי. במשך שלוש שנים בשדות הקרב בתעלה, בערבה וברצועת עזה נוצק בסיס לאמון הדדי, שכמותו לא הכרתי בכל מהלך שירותי בצה"ל.

עם רדת החשכה יצאנו אט, חיוור היה הליל, ומאחורינו נעה השיירה ובתוכה גדוד טנקים בפיקודו של עמי מורג (לימים תא"ל), גדוד צנחנים בפיקודו של סא"ל צביקי, ואחריהם שיירת הדרגים הלוגיסטיים. בסוף השיירה נסע

(לרבות פלוגת מפקדה) ושל הגדוד. וחשוב מכול: לקחים הופקו והוטמעו במהלך התרגיל.

עם זאת לא היה ספק ולו לרגע כי מדובר במודל שהוא הרע במיעוטו, שכן בעידן האוגדה כעוצבת יסוד מתפקד הגדוד במסגרת הקרב החטיבתי ונהנה משירותי האוגדה לסוגיהם. כלומר, חוץ מאשר באימון הקמה אין היגיון לאמן גדוד מבצעי בנפרד מיחידות החטיבה משום חוסר הרלוונטיות של אימון כזה למלחמה.

כשחצי "תאוות האימון הנכון" בידי יצא צה"ל למלחמת של"ג. בסיומה, בשל נטל אחזקת השטח בלבנון, החליט המטכ"ל לצמצם את הסגל הסדיר ואת סגל הקבע של באל"ש למינימום, זולת סגל לשמירת המתקנים. מבחינתי היו בכך הגשמת חלום והזדמנות לשינוי עקרונות האימונים, משמע להעביר את ביצוע האימונים לידי הפיקוד האורגני. על כך יזכרו לטוב שני מפקדי אוגדות: תא"ל חגי כהן ותא"ל יצחק רבין שניצלו את ההזדמנות כדי לאמן את יחידותיהם, ולפי דעתי עשו זאת בצורה הטובה ביותר.

מי יצר את הביצה בלבנון?

באמצע שנות ה-80 התמקדו הדיונים בנסיגה מקו האוול לקו חדש. הוצגו שתי תוכניות – אחת של המטכ"ל והאחרת של פיקוד צפון – אך ההבדל ביניהן היה מזערי. בעוד שתוכנית אחת גרסה שיש להמשיך להחזיק בגבעה מסוימת, גרסה התוכנית האחרת כי יש דווקא להתמקד בתלולית כלשהי, אך שתי התוכניות היו מבוססות על עקרונות זהים בנוגע לפריסת הכוח. באותה העת הייתי ראש המטה של הגיס הצפוני. על רקע הוויכוח בין המטכ"ל לפיקוד צפון פניתי לאלוף הפיקוד וביקשתי שיאפשר לי להציג תוכנית אלטרנטיבית. כעבור שבועיים זומנתי להציג את תוכניתי. שעה אחת הוקצתה להצגתה, ושעה נוספת

הווגונויר. עוד בטרם עלה השחר הגענו לתעלה. הכוחות שהובלנו עלו על הגשר ונעו מערבה, ואילו "כוח רומאי" המשיך לחפש משימות.

הכנת הצבא למלחמה

באוקטובר 1981 מוניתי למפקד באל"ש, שהתמקד בהכנת הכוחות למבצע "ארזים", שלימים עתיד היה להיקרא מלחמת שלום הגליל. ההכנות המתמשכות למבצע חיסלו כמעט לחלוטין את הקצאת שעות המנוע והתחמושת לאותה השנה ולזו שבאה אחריה, כך שלמתאמנים נותר למעשה רק מעט מזער. כשהגעתי לבאל"ש עמדו ההקצאות לגדוד טנקים לכל תקופת האימון על סדרת ירי אחת ועל שלוש שעות מנוע בלבד.

מה שנראה כמצב עגום ובלתי מספק נתפס בעיניי כהזדמנות להגשים תפיסת אימונים אחרת, שאותה גיבשתי מאז הפכתי לצרכן אימונים בצאלים. מיום הקמתו הונהגה בבאל"ש תוכנית אימונים מדורגת: מרמת צוות למחלקה ומשם לפלוגה ובסיומה תרגיל גדודי. מדובר היה אפוא באימון הקמה לכל דבר שאותו עשו יחידות קיימות שכבר נכללו בסד"כ המבצעי של צה"ל. במילים אחרות, מדובר היה בבזבוז של משאבים ושל זמן. יתר על כן, התברר כי לפגע הרע הזה היה המשך שבא לידי ביטוי בכך שמהמפקדים נשללה האפשרות להתאמן בהפעלת פקודיהם, שכן את כל תפקידי הבקרה, החניכה והשפיטה לקחו על עצמם מדריכי באל"ש בהיותם "מפקדי האימונים". זאת בניגוד לעיקרון הקובע כי "רק בהכנת יחידתו באימונים רוכש המפקד זכויות של אמת לפקד עליהם במלחמה".

וכך, בתירוץ של העדר אמצעים, ביטלתי את האימון המדורג ובמקום זאת הוצאתי את הגדוד המתאמן לסדרת ימי קרב בפיקודם של המג"ד ושל מפקדי המשנה. האימונים כללו תרגולים בו זמניים של צוותים, של מחלקות, של פלוגות

הגליל מאשר במלחמת יום הכיפורים. יש בכך כדי להאיר את הכשל בתחום הפקת הלקחים ולהבליט ביתר שאת את עובדת קיומן של שתי נקודות תורפה הפוגעות יותר מכול בהכנת צה"ל למלחמה:

● תוכנית העבודה השנתית, שבה הגדוד הוא עוצבת היסוד, בעוד שבמלחמה האוגדה היא עוצבת היסוד. כלומר, לאותו צבא יש שתי תרבויות: האחת למלחמה והאחרת לשגרה, מה שמבטיח משבר ושבר בקו התפר ביניהן וגם בזבוז משאבים הנובע מאחזקת מערכות כפולות – לשגרה ולמלחמה.

● הרוח הרעה שבאה מהעברת אבני היסוד של המצביאות (הבקרה, החניכה והשפיטה) מהמתאמן למאמן חיצוני הפכה לפגע שאין רע ממנו לביטחון ישראל. היא אחראית לרעות החולות הבאות:

1. ראיית האימונים כמטרה בפני עצמה – ההפך מייעודה: להיות אמצעי להכנת הכוח למלחמה.
2. הפיכת המתאמן לנאשם ואת מוסד הסיכומים אחרי תרגיל לבית משפט מביאה את הנאשם להתגונן בכל דרך ובלבד שייצא "זכאי" בסיכום התרגיל.
3. הסיכומים והלקחים לאחר התרגילים של יחידות המילואים הפכו להיות חסרי ערך, ולכל היותר יפיקו אותם פעם נוספת – אם בכלל – באימון שלאחר מכן, כעבור שנתיים.

כפועל יוצא מאלה נוצקו בלי דעת ובלי כוונה רעה היסודות לתת תרבות המכתיבה את אופני ההתייחסות לחקר המלחמה וללקחיה. נוכח הרעות האלה, המזיקות יותר מכל אויב, וכמענה לסיכולן פירסמתי חוברת הנקראת "הכנת צבא למלחמה" המבוססת על לקחיה של מלחמת שלום הגליל. נוסף על כך הכנתי למטכ"ל – כאלטרנטיבה לתוכנית העבודה השנתית – את תוכנית "קלע

דוד", שמבוססת על היות האוגדה עוצבת יסוד בשגרה ובמלחמה. גם פיתחתי את שיטת "מטה דוד" לאימון מפקדות אמיתי ויעיל, המאפשר לאמן את כלל מערך הפו"ש של צה"ל במישור הטקטי, האופרטיבי והאסטרטגי בזמנית ובאפס משאבים. במהלך מלחמת המפרץ ב-1991, בהיותי בשירות מילואים, ניסחתי לראשונה בתולדות צה"ל הגדרה של לקח ואת דרכי הפקתו, ולימים פורסמו הדברים כהוראת ראש אג"ם מה"ד, עד שנגוזו.

כולם נפלו חלל לתחושת כיבוי השרפות המלווה אותנו מאז מלחמת השחרור ב-1948 בלי שנהיה מודעים למחירי העתק שאנחנו משלמים בדם ובדמים מעל ומעבר לנדרש.

הערות

1. קפטן א' וסט, "מארב בווייטנאם", מערכות 213, מרס 1971

הוקצתה לדיון עליה.

את הצגת התוכנית חילקתי לשניים. במחצית הראשונה הצגתי בפני הפורום (האלוף וכל קציני המטה) את המכשלות הרבות הנובעות מעקרונות הפריסה והפעלת הכוח. הוכחתי כי מתוך רבבת החיילים שהוקצו לגזרת לבנון פעלו בשטח רק 126 לוחמים, בעוד כל השאר היו פרוסים במוצבים (נגד כלום), במתקני תחזוקה, במפקדות, במתקני קשר ובשיירות אל המוצבים ומהם. כל אלה היו מטרות רכות ומזמינות פיגועים. ואם לא די באלה, הדגשתי כי השארתם של הגורמים שהביאו לנסיגה מקו האוילי תכפיל ואף תשלש את חומרתם (ומדובר בארגון אמל ועוד לפני שקם ארגון חיזבאללה). הזכרתי באותה ההזדמנות גם את איזולת המוצבים מקו בר-לב, המקנה לאויב את היכולת להתמודד מול צה"ל האדיר כשווה אל שווה.

במחצית השנייה של הרצאתי הצגתי את תוכניתי לפרטיה. עיקרה: הוצאת כל הכוחות מהגזרה המערבית או אף מלבנון כולה. במקום שהייה הקבועה בלבנון הצעתי שמדי שבועיים – ועל בסיס המובלעת הנוצרית – נכניס כוח על-אוגדתי הכולל שריון חי"ר ומסוקים לפעולות קבועות למשך 24 שעות לשם סריקה (איתור מצבורי נשק ואיסוף מודיעין), המחשת נוכחות וכן לשימורה ולהעצמתה של ההרתעה. בסופה של כל פעולה אמור היה הכוח הסורק לחזור הביתה.

לאחר הצגת הדברים התקיים דיון בן שעה על הצעתי. כל קציני המטה שללו אותה, וגם האלוף – בדברי הסיכום שלו – שלל אותה מכל וכל.

ההמשך ידוע: צה"ל ספג מכות בלתי נסבלות בקו החדש שאליו נסוג מהאוילי ולבסוף נטש גם אותו. הלקחים מהפרשה הזאת עדיין ממתנינים שמישהו יטרח לזהותם ולהפיקם. להלן שלושה מהם:

- ההתעלמות מהצורך לסווג בעיות ולהגדירן בצורה מדויקת ברמה הטקטית, האופרטיבית והאסטרטגית מונעת דיון וחשיבה ענייניות ותורמות.
- צבא חזק הבוחר בהגנה נייחת מסרס את כוחו במו ידיו ומכפיל את עוצמת האויב ואת גמישות הפעלתו.
- אין ולו שמץ של השפעה לכמות המשקעים היורדים בלבנון על היווצרות "הבוץ הלבנוני". צריך להודות כי רובו – אם לא כולו – הוא מעשה ידיו להתבייש באימוץ ההתשה כאסטרטגיה.

סוף דבר

אחרי מלחמת שלום הגליל – ולראשונה בתולדות צה"ל – נעשה הליך מסודר להפקת לקחי המלחמה בצורה אמינה ותכליתית. למרבה הצער, מייד לאחר שאוגדו הלקחים למסמך לקראת הפקתם, ניתנה ההוראה להעבירם לגניזה. העלמתם הפורמלית של הלקחים לא שינתה ולא כלום בנוגע לרלוונטיות שלהם. רבים מהלקחים האלה היו זהים ללקחים שהופקו כבר אחרי מלחמת יום הכיפורים, ובדרך כלל היו התקלות שמהן הופקו הלקחים חמורות יותר במלחמת שלום

